

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutviones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

11 De contractu, uel quasi contractu, in quo res traditur pretio aestimata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

de Tabulis. lib. 10. Et communem esse sententiam testatur Couar. cap. citato. m. 2.

Quintò, Mensis mentio necessaria est, vt certò sciatur dies, in quo est instrumentum confectum, nisi vbi certa dies foret absque expressa mensis mentione, cuiusmodi est dies Natalis Domini, vel dies Assumptæ in cælo Virginis, vel dies natalis S. Iohannis Baptistæ. Felinus, & Decius in c. 1. De fide instrumenti.

Sextò, debet exprimi locus, in quo contractus est initus, vel actus ille, qui in instrumento continetur, Glossa in l. Generali. C. De tabulis, libr. 10. & Textus in l. Optimum. C. De contrahen. emptio. & communis est opinio, vt testantur Panormitanus, Felinus, & Decius in c. 1. De fide instrumenti.

In dubium autem vocatur, An valeat instrumentum in quo duo solemnia desiderantur, videlicet tempus, & locus? Barbatus apud Couarruam loco superius allegato, dicit valere instrumentum: Alexander, & Felinus dubitant, valeat necne. Rota in antiquis, decis. 440. Decius, Romanus, & alij, quos refert, & probat Couarruam, consentiunt irritum esse instrumentum iis solemnitatibus destitutum, nec valere consuetudinem contrariam.

Septimò, In publico instrumento debent apponi testes, qui sint præsentibus actui, de quo instrumentum conficitur, l. Contractus. C. de fide instrumenti. Et cap. Quoniam. De probationibus. Quæres, An sit necessaria subscriptio testium? Accursius in l. Generali. C. De tabulis, libr. 10. affirmat eam esse necessariam. Panormitanus, Felinus, & Decius, & alij in cap. 1. De fide instrumenti. Et in cap. Post cessionem, de probatione. docent iure communi factis esse, si testium nomina inferbantur. Alicubi tamen, vel legibus Principum, vel statutis Rerumpublicarum requiritur subscriptio testium in publicis instrumentis de contractibus.

Octauò, requiritur, vt minimum, duorum testium numerus. Glossa communiter approbata in cap. 1. De fide instrumenti. Sed an sufficiant duo testes, an verò plures exigantur? certè meo iudicio pro varietate locorum, consuetudinum, contractuum, vel quasi contractuum, vel vltimarum voluntatum plures, quam duo, aut non plures exiguntur.

Nonò, Necessaria est ipsius tabellionis subscriptio, vt constat ex Authent. De instrumento. cautio. Et fide.

Decimò, Necessarium est signum, quo ipse tabellio vti conficitur, vt patet ex l. vltim. C. De assessor. & Glossa in Authent. dudum allata de instrumento. cautio. Et fide. Sed est instrumenta. Felinus, Cardinalis, & Decius in cap. 1. De fide instrumenti. vbi tamen prædicti Auctores dicant hoc non iure scripto, sed recepta consuetudine requiri: nihilominus tamen si omittatur, eo ipso instrumentum vitium testatur.

Præter hæc, quæ in omni instrumento publico inferri, vel apponi debent, sunt & alia solemnia, quæ specialiter requiruntur in certis quibusdam contractibus, vel quasi contractibus, vel negotiis gestis, vel commerciis, vel in vltimis voluntatibus; in quibus spectandum est, an solum requirantur ad probationem contractus, vel negotij, an etiam ad substantiam. Nam si primum, tunc etiam si eiusmodi solemnia defuerint, contractus erit nihilominus ratas, & firmus, quamuis in iudicio, pro tali minime habeatur. Si verò secundum, tunc contractus etiam secundum substantiam nullius momenti erit.

De Contractibus, qui dolo fiunt.

CAPVT X.

P R I M O quæritur, quot modis in contractibus, vel quasi contractibus, & commerciis dolo, & fraus committatur? Respondeo tribus. Primò, aliquando dolo in contractu, vel quasi contractu committitur; quia vnus contrahentium dolo alterum mouit ad contrahendum; vt si Titus dolose Caium inducat ad vendendum, vel emendum; quod non erat alicui venditurus empturusve. Altero modo, dolum aliquando quis in contractu admittit, quando est causa, vt non legitime fiat, quamuis non sit causa simpliciter contractus: veluti, si dolo suasisi Titio, alicui rem vendituro, empturòve, vt ille plus, aut minoris æquo rem venderet, aut emeret. Tertio modo, aliquando dolo in contractu, vel quasi contractu re ipsa contingit, quamuis, sine scientia, & voluntate contrahentium; quemadmodum cum res plus, aut minoris iusto pretio venditur, vel emitur, ignorantibus iustum pretium rei, emptore, & venditore: vel si bonâ fide vendidit rem alienam, vel vnam rem pro alia.

Secundò quæritur, An dolo contractum, vel quasi contractum reddat irritum, V. g. venditionem, vel locacionem? Respondeo, ex communi sententia, si contractus sit bonæ fidei, non valere, quando contrahentes ipsi contractui dolum faciendò causam dederint. Glo. & Panor. in cap. Cum dilecti, de emptione, & venditione. & Glossa in l. 2. C. de rescinden. vendit. & Bart. in l. Eleganter. ff. De dolo. In contractibus verò stricti iuris, valet quidem contractus, sed contra eum, qui dolum fecit, agi potest, ope, & beneficio exceptionis. l. Si quis cum aliter. ff. De verb. oblig. Et l. Cum postea. C. De pactis. Si verò neuter contrahentium dolum in contractu fecit, sed alius quispiam, tunc valet contractus, etiam si sit ex numero eorum, qui sunt bonæ fidei; sed agitur actione de dolo aduersus eum, qui dolose egit, l. Et eleganter. §. 1. ff. De dolo. Et l. 2. Et §. ff. De proxeneticis. Is etiam, cuius gratia alius dolum fecit, damnum resarcire compellitur, si is qui dolum fecit, soluendo non fuerit.

De contractu, vel quasi contractu, in quo res traditur pretio æstimata.

CAPVT XI.

A L I Q U A N D O contingit, vt in contractibus, siue commerciis vnus det rem alteri pretio æstimatam, quamuis natura contractus non postulet, vt res, quæ traditur, pretio æstimetur: vt puta, conductor, vel is qui commodatam rem accipit, vt conductionis, vel commodati non accipit rem pretio æstimatam. At nonnunquam cum res, vel locatur, vel commodatur, pretio æstimata datur, ita vt is, qui conductum, vel commodatum accipit, suo periculo suscipiat.

Hoc posito quæritur etiam, An tunc is, qui accipit rem pretio æstimatam, eo ipso suscipiat vt emptam, quamuis talis contractus non sit emptio, neque venditio? Grana exempli, Titus commodauit equum Cato, vel locauit plaustrum, vel aliquod aliud instrumentum pretio æstimatum: Quæritur, An Catus suscipiat equum, vel plaustrum, vt emptum, ita vt pretium restituere debeat ei, qui locauit, vel commodauit, si forte casu res commodata, vel locata perierit? Quod perinde est, ac si quæreretur, An in contractu, vel quasi contractu, æstimatio rei, quæ traditur, eo ipso faciat, vt res vendita censatur? Hanc quæstionem tractat Siluester, in verbo Casus fortuitus.

q. 3. & Ang. cod. verb. nu. 6. Bartol. in l. Si ut certo. §. Nunc videndum. & l. 1. ff. Commodati. cesset in omni contractu, vel quasi contractu æstimationem inducere venditionem; ita ut si res æstimeretur, cum traditur, pro vendita habeatur. Id probat ex l. Cum fundus. ff. Locati. ubi hæc verba sunt: [Cum fundus locatur, & æstimatum instrumentum colonus accipiat: Proculus ait id agi, ut instrumentum emptum habeat colonus: sicuti fieret, cum quid æstimatum in dotem daretur.] Et in l. Quæro. §. ult. ff. eod. tit. dicitur: [Paulus respondit: Servus, qui æstimatus colonie adscriptus est, ad periculum colonie pertinebit: & ideo æstimationem huius defuncti ab hærede colonie præstari oportere.] Vbi Bartol. ait: Æstimatio facit, ut rei periculum transeat ad accipientem, & proinde facit, ut res vendita censetur. & l. 1. §. ult. ff. de æstimatoria actio. sic legitur: [Æstimatio autem, periculum facit eius, qui suscepit, aut igitur ipsam rem debet incorruptam reddere, aut æstimationem, de qua conuenit.] Vbi Gloss. dicit: Cum res traditur æstimata, debet restitui eadem, vel æstimatio eius, siue culpa accipientis, siue casu perierit. Et in l. Plerumque. ff. de iure dot. [Si ante matrimonium æstimata res dotalis sunt, hæc æstimatio quasi sub conditione est: namque hæc habet conditionem, si matrimonium fuerit securum. Secutus igitur nuptiis, æstimatio rerum perficitur, & sic vera venditio.] Et in l. Quoties. ff. eod. tit. [Quoties res æstimata in dotem datur, cuncta ea, virum ex empto contra uxorem agere, & quicquid eo nomine fuerit consecutus, dotis actione soluto matrimonio ei præstare oportere.] In l. Si ut certo. §. Nunc videndum est. vers. Et si forte. ff. Commodati, Iurisconsultus ait: [Et si forte res æstimata data sit, omne periculum ab eo prestandum, qui æstimationem se præstaturum recepit.] Ex his legibus colligit Bart. hæc regulas: Primam in omni contractu, vel quasi contractu, cui non repugnat, ut rei dominium transferatur, ut in dotis datione, æstimatio facit venditionem, veluti si dos æstimata viro detur. Secundam, in contractu, vel quasi contractu, cuius natura est, ut solum ex parte dominium transferatur ad accipientem, & ex parte retineatur à dante, ut est in societate, æstimatio facit, ut periculum rei ex parte quoque transeat ad accipientem. l. Cum duob. §. damna. ff. Pro socio. Tertia regula est, in contractu, vel quasi contractu, cuius nature repugnat, ut rei dominium transferatur ad accipientem, ut in locato, vel commodato, vel deposito, æstimatio emptionem non facit, sed facit ut rei periculum ad accipientem pertineat æstimatori obligatione, quam ipsius contractus natura postulat, veluti in commodato, facit, ut is, qui accipit, teneatur non solum ex leui culpa, sed etiam ex leuissima; & in deposito obligetur non solum ex dolo, & lata culpa, sed etiam ex leui. Hæc Bart. Cuius sententia communi consensu inter iuris Consultos Interpretes recepta est.

Sed Azo in Summa tit. de Commodato, & Ioan. Andr. & Panorm. c. 1. de Commodato. Siluest. etiam in verb. castes fortuitus. q. 3. §. 1. cod. verb. nu. 6. eam Bartoli sententiam non approbant, duplici de causa: Prima est, quia non semper æstimatio facit, ut res, quæ datur, eo ipso sit vendita: quia res ideo æstimata, aliquando traditur, ut sciat, quantum sit redditurus is, qui accipit, si forte eius culpa perierit. Deinde, negant (quod ait idem Bartolus) æstimationem facere, ut is, qui accipit rem, æstimatori obligetur, quam vi, & natura ipsius contractus teneatur, quia solum æstimata res datur, ut si dolo, vel culpa eius, cui datur, interierit, tunc reddat æstimationem. Atque hæc est vera sententia.

Ad leges verò, quas pro se Bart. adfert, in quibus manifeste dici videtur, rem æstimatam in venditam transire. Respondet, id esse verum, ut Ioan. Andr. & Panorm. Azonem securi farentur, quando res nimirum data æstimatur, eo pacto, ut vel res eadem, vel pretium eius restitatur: tunc enim res eo ipso ex pacto vendita censetur: non autem quando absolute, & simpliciter solum æstimatur, cum traditur.

De contractibus simulatis, & fictis.

CAPVT XII

PRIMO quæritur, Quot modis contractus dicatur simulatus, vel fictus? Respondeo, in ultis modis: Primo, quando is, qui contrahit, simulat, vel fingit se verum certum contractum inire, cum reuera tamen alium celebrent: & hoc modo vltimarij sepe simulat contractus: dant enim mutuum pecuniam, & ex mutuo lucrum accipiunt: & ne videantur vltimam admittere, simulat se pecuniam alibi recepturos, cum tamen reuera sint recepturi in eodem loco, in quo eam dant. Secundo modo contractus est simulatus, quando sic agitur, vel contrahitur aliquid, ut statim ab eo contractu recedatur. Sic fingit quis se fundum alteri donare, instrumento publico coniecto, ut possit is, qui accipit, ad factos ordines promoueri iure & nomine patrimonij; & tamen is, qui accipit fundum, obligat se coniecto etiam instrumento ad illum reddendum. Tertio modo est simulatus contractus, quando duo verbo tenus tantum, non animo, & voluntate contrahunt, & hæc ratione defraudant vestigalia, & tributa, quæ aliqui solvere cogentur. Aliquando contractus pro simulato habetur, quantum reuera non fit, ex coniecturis, & signis: ut si contractus iuratus non fuerit, cum tamen sine iuramento alioqui fieri non solet. Item ex loco, & tempore aliquando simulatus contractus censetur; ut cum fit ille extra loca consueti, aut in locis suspectis, aut si fiat occulte, aut nocturno tempore. Item simulatus creditur ex personis ipsi quæ contrahunt, quæ tales sunt, ut conueniant contractus simulatos, & nctos exercere. Præterea, quando res dicitur vendi, vel locari; & tamen ex igno pretio, vel modica mercede traditur; ita ut potius res donata, quam vendita, vel locata tradatur. In hismodi contractibus simulatis, is qui fraudem committit contra leges, & iura, damna inde consecuta restitute compellitur.

De pactis, & aliis rebus, quæ in contractibus interueniunt.

CAPVT XIII

IN contractibus, vel quasi contractibus, siue commercijs pacta aliquando apponuntur consensu eorum, qui contrahunt. Pactum autem est duorum, vel plurium in idem placitum consensus. l. 1. ff. de Pactis. Est itidem pactum, generalius nomen, quam contractus: quia pactum dicitur de omnibus, quæ inter eos, qui contrahunt, aguntur causa contrahenda, vel tollenda obligationis. Vnde pactum est de non gerendo debito, vel de non petendo itidem damno per iniuriam illato. Pactum etiam est in transactionibus, quæ sunt gratia litis dubiæ fiendi. Funt quoque pacta pacis, belli, induciarum. Præterea in vno contractu aliquando interueniunt duo, plurive pacta.

Pacta igitur in contractibus aliqua sunt contra, vel præter substantiam contractus; aliqua contra, & præter naturalia contractus: alia verò accidunt contractui, hoc est ad sunt, & absunt absque ipsius contractus interitu. Dixi substantiam, substantiam in contractu esse id, sine quo contractus subsistere nequit, cuiusmodi est consensus contrahentium, & res, quæ est tamquam materia, in qua contractus versatur, & consistit. Veluti, in emptione, res, quæ venditur, & emitur: in locatione, res, quæ locatur, & conducitur, in societate, in qua societas consistit: item pretium in emptione, pensio, siue merces in locatione. Naturalia in contractibus Iuriscosulti vocant id, quod Philosophi dixerit proprium seu accidens naturales, videlicet, id, quod contractum sequitur,

vel